

Motion till riksdagen 2023/24:2911

av **Andrea Andersson Tay m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2023/24:152 Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2023/24:152 i den del som avser förslag om att tillståndet vid ändring av en miljöfarlig verksamhet ska begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd).
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på obligatorisk omprövning för moderna miljövillkor för miljöfarlig verksamhet som sker 20 år efter att dom eller beslut meddelats och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen avslår proposition 2023/24:152 i den del som avser förslag om att tillståndsmyndigheten ska få förlänga giltigheten för ett vid tidpunkten för ansökan gällande tillstånd för en miljöfarlig verksamhet eller en vattenverksamhet eller ett gällande Natura 2000-tillstånd (giltighetsförlängning).

2 Bakgrund

Regeringen föreslår i propositionen åtgärder för en mer effektiv miljöprövning. Förslagen ska även förenkla regelverket för miljöprövning genom större enhetlighet och tydligare kravnivåer. Förslagen innebär att ändringstillstånd ska kunna användas i större utsträckning än i dag. Giltighetstiden för tillstånd ska kunna förlängas med tre år, vilket skulle kunna ge tillståndshavaren mer tid att avsluta den tillståndspliktiga verksamheten eller få ett nytt tillstånd. Vidare föreslås att länsstyrelsernas uppgifter under avgränsnings- samrådet utvecklas för att öka möjligheterna att få fram ett bra underlag och för att förtydliga utfallet av samrådet. För att effektivisera prövningen föreslås att antalet parts- myndigheter minskas genom att Kammarkollegiet inte längre ska vara sådan myndighet. I propositionen föreslås även bestämmelser för att effektivisera prövningsmyndigheternas

handläggning av ansökningar om tillstånd. Bland annat föreslås ändringar för att fler muntliga förberedelser ska hållas och användningen av tidsplaner ska öka. Det föreslås även att fler mål ska få avgöras utan huvudförhandling och att utrymmet för digital handläggning ska öka.

3 Positivt med förenklingar men en helhetssyn krävs för bibehållet miljöskydd i lagstiftningen

Vänsterpartiet ser positivt på att förenklingar och effektiviseringar genomförs i syfte att möta klimatkrisens utmaningar och förbättra förutsättningarna för verksamhetsutövarna. Åtgärder som riskerar att försvaga miljöskyddet kan dock inte enligt vår uppfattning anses vara vare sig lämpliga eller försvarbara. Miljöbalkens syfte att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer kan leva i en hälsosam och god miljö ska fortsatt värnas.

Regeringens proposition har i stora delar sin grund i Miljöprövningsutredningens betänkande Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen. Propositionen saknar dock det helhetsgrepp som betänkandet i väsentliga delar har och innehåller endast i delar utredningens förslag.

Vänsterpartiet anser inte att det i Sverige föreligger behov av att införa ett helt nytt system för förenklade och effektiva processer för miljötillstånd. Det bekräftas även av regeringen i propositionen att statistiken visar att de flesta mål och ärenden handläggs i tid. Statistiken visar även att den absoluta majoriteten av verksamhetsutövarna får tillstånd till sökt verksamhet. Endast 3 procent av ansökningarna vid mark- och miljödomstol under åren 2020–2021 fick avslag.

Vänsterpartiet ställer sig bakom ett flertal av förslagen i propositionen som vi anser kan bidra till att göra vårt nuvarande prövningssystem smidigare. Men vi anser att ett antal förslag kan försvaga vårt nuvarande miljöskydd och föreslår därför nedanstående med anledning av propositionen.

3.1 Enklare regler för ändringstillstånd måste kombineras med krav på moderna miljövillkor för miljöfarliga verksamheter

Det finns i nuvarande lagstiftning (16 kap. 2 a § miljöbalken) möjlighet att vid ändring av miljöfarlig verksamhet få tillståndet begränsat till att enbart avse ändringen. Ett sådant tillstånd kallas ändringstillstånd. I praktiken får många verksamhetsutövare redan i dag tämligen ofta ändringstillstånd, vilket innebär mindre omfattande underlag vid prövning än om hela verksamheten prövas.

Regeringen föreslår i propositionen i avsnitt 6.1 att huvudregeln ska vara att ett tillstånd ska begränsas till att enbart avse ändringen. Miljöprövningsutredningen föreslår i sitt betänkande att tillståndet alltid ska begränsas till att enbart avse ändringen om inte ansökan avser tillstånd för hela verksamheten och att det därmed inte ska göras någon bedömning av om det är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten. Utredningen anser dock att ett sådant förslag ska införas under förutsättning att krav på obligatorisk omprövning av domar och beslut införs för att förse miljöfarliga verksamheter med moderna miljövillkor. Även Naturvårdsverket

tillstyrker förslaget under förutsättning att tiden för obligatorisk omprövning sätts till en kortare tid än 40 år. Myndigheten framhåller att när möjligheten till begränsade ändringstillstånd infördes 2005 underströk lagstiftaren vikten av att äldre tillstånd uppdaterades aktivt och såg framför sig att alla tillstånd och villkor skulle ha anpassat sig till miljöbalkens krav senast 2015. Så har inte blivit fallet.

Naturskyddsföreningen och WWF anser att ändringstillstånd inte bör kunna användas om grundtillståndet är äldre än miljöbalken och anser att den utökade möjligheten till ändringstillstånd förutsätter att det föreslagna systemet för obligatorisk omprövning blir verklighet.

Vänsterpartiet delar Naturvårdsverkets och miljöorganisationernas invändningar mot att införa enklare regler för ändringstillstånd trots att inte krav på moderna miljövillkor för miljöfarliga verksamheter har införts. Vi är således inte emot enklare regler för ändringstillstånd men anser i likhet med Miljöprövningsutredningen och ett flertal remissinstanser att det förutsätter att krav på moderna villkor och tillstånd samtidigt införs. Vi föreslår därför att förslaget i propositionen avslås.

Riksdagen bör avslå proposition 2023/24:152 i den del som avser förslag om att vid ändring av en miljöfarlig verksamhet ska tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd). Detta bör riksdagen besluta.

Naturvårdsverket föreslår att med moderna miljövillkor ska avses att tillståndets villkor eller bestämmelser till skydd för människors hälsa eller miljön har bestämts genom en dom eller i ett beslut som inte är äldre än 20 år. Naturvårdsverket bedömer att en obligatorisk omprövning för moderna miljövillkor som sker 20 år efter att domen eller beslutet meddelats bättre svarar mot vad som kan förväntas i fråga om teknikutveckling och andra förändrade förutsättningar än om översynen sker först efter 40 år, vilket Miljöprövningsutredningen föreslagit i sitt betänkande. Även Naturskyddsföreningen och WWF anser att 20 år är en rimlig tid för omprövning i syfte att modernisera miljövillkoren.

Vänsterpartiet delar bedömningen att 20 år är en rimlig avvägning för att ta hänsyn till teknikutveckling och nytt kunskapsläge om klimat, miljö och människors hälsa. Majoriteten av alla tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet har i dag tillstånd som gäller för evigt, och det finns i dag många verksamheter som bedrivs med stöd av tillstånd som meddelats enligt 1969 års miljöskyddslag.

Regeringen bör återkomma med förslag på obligatorisk omprövning för moderna miljövillkor för miljöfarlig verksamhet som sker 20 år efter att en dom eller ett beslut meddelats. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.2 Möjlighet till giltighetsförlängning av tidsbegränsade tillstånd kan ge negativa effekter för människors hälsa och miljön

Regeringen föreslår i avsnitt 6.4 att tillståndsmyndigheten ska få förlänga giltigheten för ett vid tidpunkten för ansökan gällande tillstånd för en miljöfarlig verksamhet eller en vattenverksamhet eller ett gällande Natura 2000-tillstånd (giltighetsförlängning). Tillståndet ska kunna förlängas i tre år.

Vänsterpartiet anser att förslaget, som exempelvis kan ha bäring på t.ex. fortsatt brytning i en kalkstenstäkt, kan innebära ett försvagat miljö- och hälsoskydd. Vänsterpartiet ser risker med att detta i praktiken kan försvaga verksamhetsutövarens ansvar att i god tid ansöka om ett nytt tillstånd innan gällande tillstånd löper ut. Även

om tillstånd endast ska förlängas om det är lämpligt med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön finns risken att detta blir en norm. Konsekvensen skulle därmed riskera att bli, som Naturskyddsföreningen konstaterar, att tillståndsmyndigheten inte ges möjlighet att uppmärksamma att mycket ny kunskap tillkommit sedan verksamheten en gång fick tillstånd. Detta skulle exempelvis kunna gälla ny kunskap om hur tillgången till och kvaliteten på grundvatten kan påverkas av en täktverksamhet. Vi föreslår därför att förslaget i propositionen avslås.

Riksdagen avslår proposition 2023/24:152 i den del som avser förslag om att tillståndsmyndigheten ska få förlänga giltigheten för ett vid tidpunkten för ansökan gällande tillstånd för en miljöfarlig verksamhet eller en vattenverksamhet eller ett gällande Natura 2000-tillstånd (giltighetsförlängning). Detta bör riksdagen besluta.

Andrea Andersson Tay (V)

Kajsa Fredholm (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Linda W Snecker (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Håkan Svenneling (V)